

ЗДІЙСНЕННЯ МАРКЕТИНГОВИХ І ВИРОБНИЧИХ СТРАТЕГІЙ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ КОНЦЕНТРАЦІЇ Й РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ

IMPLEMENTATION OF MARKETING AND PRODUCTION STRATEGIES OF AGRICULTURAL ENTERPRISES ON THE BASIS OF CONCENTRATION AND RATIONAL USE OF LAND RESOURCES

УДК 631.15:332.3

Ігнатенко М.М.

д.е.н., професор,
завідувач кафедри економіки
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький
державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

Рунчева Н.В.

д.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки і фінансів
Бердянський університет менеджменту
і бізнесу

Бритвенко А.С.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки і фінансів
Бердянський університет менеджменту
і бізнесу

У статті визначено проблеми, ризики і конкурентні переваги концентрації земельних ресурсів аграрних підприємств як основи здійснення ними виробничих і маркетингових стратегій на аграрних ринках. Ступінь раціональності використання земельних ресурсів має пряму залежність від урегульованості земельних відносин із приводу власності на землю. Тому незавершеність процесу формування ринку землі, ефективних земельних відносин, відсутність належного моніторингу й контролю за використанням землі в Україні не дає змоги в повному обсязі вирішити питання оптимального використання земельних ресурсів, ефективного виробництва й маркетингу. Концентрація земельних ресурсів у великих аграрних підприємствах супроводжується як перевагами виробничо-економічного й маркетингового характеру, так і недоліками екологічного й соціального змісту. Зменшення застосування біологічних меліорацій і меліорантів, засобів захисту рослин, скорочення внесення органічних добрив призводить до зниження природної родючості ґрунтів та зменшення їх продуктивності. Крім того, концентрація земельних ресурсів у великих агрохолдингах має супроводжуватися принаймні їх постійним моніторингом, контролем та відтворенням родючості у загальносуспільних цілях.

Ключові слова: земельні ресурси, аграрні підприємства, раціональне використання, маркетингові стратегії, виробничі стратегії, концентрація, конкурентні переваги.

В статье определены проблемы, риски и конкурентные преимущества концентра-

ции земельных ресурсов аграрных предприятий как основы осуществления ими производственных и маркетинговых стратегий на аграрных рынках. Степень рациональности использования земельных ресурсов имеет прямую зависимость от урегулированности земельных отношений по поводу собственности на землю. Поэтому незавершенность процесса формирования рынка земли, эффективных земельных отношений, отсутствия надлежащего мониторинга и контроля за использованием земли в Украине не позволяет в полном объеме решить вопросы оптимального использования земельных ресурсов, эффективного производства и маркетинга. Концентрация земельных ресурсов в крупных аграрных предприятиях сопровождается как преимуществами производственно-экономического и маркетингового характера, так и недостатками экологического и социального содержания. Уменьшение применения биологических мелиораций и мелiorантов, средств защиты растений, сокращение внесения органических удобрений приводит к снижению естественного плодородия почв и уменьшению их производительности. Кроме того, концентрация земельных ресурсов в крупных агрохолдингах должно сопровождаться крайней мере постоянным мониторингом, контролем и воспроизведением плодородия в общегражданских целях. **Ключевые слова:** земельные ресурсы, аграрные предприятия, рациональное использование, маркетинговые стратегии, производственные стратегии, концентрация, конкурентные преимущества.

The article identifies the problems, risks and competitive advantages of concentration of land resources of agrarian enterprises as the basis of their implementation of production and marketing strategies in agrarian markets. The issues of increasing the efficiency of agricultural land use special importance with the development of large-scale automated production, with the change of priorities and content of socio-political intentions of agribusiness, specific production-ecological, social, marketing actions in the national and global dimensions. The degree of rational use of land resources has a direct dependence on the settlement of land relations with respect to ownership of land. Therefore, the incompleteness of the process of forming the land market, effective land relations, the lack of proper monitoring and control over land use in Ukraine does not allow us to fully address the issue of optimal use of land resources, efficient production and marketing. The concentration of land resources in large agrarian enterprises is accompanied by both the advantages of production and economic and marketing character, as well as the disadvantages of environmental and social content. Reducing the use of biological melioration and meliorants, plant protection products, reducing the introduction of organic fertilizers reduces the natural fertility of soils and reduces their productivity. In addition, the concentration of land resources in large agricultural holdings should be accompanied, at least, by their constant monitoring, control and reproduction of fertility for public purposes. At the present stage of development of society, agricultural production, rational land use, of course, must be based on an innovative material and technical base capable of ensuring the appropriate technological level of reproductive processes. At the same time, the concentration and production value of land resources is that they have always been a measure and the basis for the development of productive forces of agriculture, ensuring a high level of competitiveness and the rate of increase of production and increase of labor productivity, effective marketing strategies for the marketing of agricultural raw materials and food products.

Key words: land resources, agrarian enterprises, rational use, marketing strategies, production strategies, concentration, competitive advantages.

Постановка проблеми. Питання підвищення ефективності використання сільськогосподарських земель особливої актуальності набувають із розвитком великотоварного автоматизованого виробництва, зі зміною пріоритетів і змісту суспільно-політичних намірів агробізнесу, конкретних

виробничо-екологічних, соціальних, маркетингових дій у національному та глобальному вимірі. На цей час зокрема в Україні як у світовому виробнику основних видів продуктів харчування все ще не врегульовані механізми, інструменти й моделі, вплив яких має забезпечити максимальне задо-

волення економічних інтересів землевласників і землекористувачів, найбільш повне й ефективне використання виробничого потенціалу господарств і закріплених за ними земель за суворого дотримання вимог раціонального використання земельних ресурсів. Проблема раціонального землекористування дедалі більше ускладнюється у зв'язку з наростаючою невизначеністю її характеру. Особливо це стосується таких аспектів аграрної діяльності, як економічний, соціальний, виробничий, маркетинговий та екологічний.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Питання раціонального використання земельних ресурсів у процесі аграрного виробництва завжди перебували у полі зору провідних іноземних та вітчизняних науковців. Їх вирішенню свої роботи присвятили Д.П. Богиня, В.Г. Бодров, М.П. Вітковський, А.С. Гальчинський, Д.С. Добряк, В.К. Збарський, М.М. Ігнатенко, П.П. Колодій, О.В. Крисальний, Ю.Я. Лузан, І.І. Лукінов, В.М. Малес, Л.О. Мармуль, Л.Я. Новаковський, Б.Я. Панасюк, О.М. Онищенко, П.Т. Саблук, А.Я. Сохнич, М.Г. Ступень, А.М. Третяк та ін.

Традиційно вони розглядалися як наслідок дотримання або ігнорування систем ведення сільського господарства, впровадження нових зразків техніки й технологій, видів рослин і тварин. Однак слід зауважити, що саме сучасна специфіка підприємницької діяльності в сільському господарстві не забезпечує збереження родючості ґрунтів, яка має прямий вплив на ефективність виробництва сільськогосподарської продукції та її собівартість і якість, реалізацію на аграрних ринках.

Це значною мірою зумовлено зниженням рівня державних видатків на охорону та раціональне використання земельних ресурсів, тоді як самі малі й середні аграрні підприємства не в змозі здійснювати необхідні фінансові заходи через нестійкий стан своєї діяльності, а великі агрокорпорації й агрохолдинги мають недостатній рівень соціальної відповідальності за екологічні наслідки свого господарювання. Тому є необхідність зосередити наукові й практичні зусилля на вирішенні вказаної сукупності проблем, у т.ч. з використанням новітніх інструментів та механізмів.

Постановка завдання. Метою статті є визначення проблем, ризиків і конкурентних переваг концентрації земельних ресурсів аграрних підприємств як основи здійснення ними виробничих і маркетингових стратегій на аграрних ринках.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Ступінь раціональності використання земельних ресурсів має пряму залежність від урегульованості земельних відносин з приводу власності на землю. Тому незавершеність процесу формування ринку землі, ефективних земельних відносин, відсутність належного моніторингу й контролю за використанням землі в Україні не дає змоги

в повному обсязі вирішити питання оптимального використання земельних ресурсів, ефективного виробництва й маркетингу [1, с. 43]. Зазначимо, що для країни характерний високий рівень сільськогосподарського освоєння території серед європейських країн.

За сім останніх років, починаючи з 1 січня 2010 р., структура земельного фонду помітно змінилася. Зокрема, площа сільськогосподарських земель зменшилася на 165,7 тис. га. На 107,6 тис. га збільшилися площі лісів та лісо-вкритих територій. Крім того, забудованих земель стало на 55,7 тис. га більше; відкритих заболочених – на 14,1 тис. га; площа територій, вкритих поверхневими водами, збільшилася на 5,9 тис. га.

Протягом минулого року площа сільськогосподарських земель зменшилася на 14,9 тис. га, причому площа ріллі збільшилася на 22 тис. га, а площі перелогів і пасовищ зменшилися відповідно на 33 тис. і 7,4 тис. га. Забудованих земель, навпаки, стало більше на 10,7 тис. га. Переважна частка з них знаходиться під житловою забудовою, за рік площа таких земель збільшилася на 4,2 тис. га. Лісів та лісовкритих площ збільшилося на 10,2 тис. га. порівняно з даними станом на 01 січня 2016 р. і з даними станом на 01 січня 2010 р. У структурі сільськогосподарських угідь країни рілля займає 78,1 % (32,5 млн. га), що значно більше, ніж у європейських країнах і США.

Сталий розвиток землекористування, за висновками Л. Мармуль, І. Романюк [2, с. 67], повинен забезпечити ефективне використання сільськогосподарських угідь, всебічну охорону та розширене відтворення родючості ґрунтів, збільшення сільського населення й розв'язання продовольчої проблеми в країні. Однак, за час здійснення земельної реформи в нашій країні відбулися кардинальні зміни, насамперед, у структурі земельного фонду. Зокрема, по основних видах угідь – площа сільськогосподарських угідь зменшилася з 41,9 млн. га у 1994 р. до 41,6 млн. га у 2017 р., тобто на 300 тис. га (за 2007-2017 рр. на 256,5 тис. га).

Україна є однією з небагатьох країн Європи, для якої характерна висока концентрація сільськогосподарських земель – понад 70,0% від загальної території 60,4 млн. га. При цьому розораність сільськогосподарських угідь також є рекордно високою і досягає 78,0%. У 17 областях відсоток сільськогосподарських угідь у загальній земельній площі є вищим за середній в аграрних підприємствах країни (67,6%). Зокрема, найвищий він у Кіровоградській (83,1%), Запорізькій (82,6%) та Миколаївській області – 81,9%. Найнижчий цей відсоток у Закарпатській (36,4%), Івано-Франківській (45,7%) та Рівненській (46,7%) області.

Структура сільськогосподарських угідь дуже різниться в аграрних підприємствах різних областей. Так, у Херсонській області найбільший в Укра-

їні відсоток сільськогосподарських угідь займає рілля – 90,1%. Для порівняння, найменший її відсоток спостерігається у Закарпатській області – 43,4%. Але завдяки цьому у Закарпатській області найвищий у країні відсоток сільськогосподарських угідь в агроформуваннях займають багаторічні насадження – 6,0 %, сіножаті – 19,9% та пасовища – 30,7%.

Для західних областей України, зокрема для Закарпатської, Львівської, Івано-Франківської, Чернівецької, Рівненської, Житомирської взагалі характерний порівняно невисокий відсоток сільськогосподарських угідь, зайнятих ріллею (43,4–71,6%). Виняток становлять лише Хмельницька (79,9%) й Тернопільська (81,5%) області. У західних областях переважаючий відсоток, порівняно з середнім в Україні, мають сіножаті (8,2–19,9%) та пасовища (13,3–30,7%). Це зумовлено особливостями структури природно-ресурсного потенціалу та розміщенням його складників.

Винятком є господарства Тернопільської області, де відсоток сіножатей (3,6%) та пасовищ (12,5%) менший за середній в Україні, а також Хмельницької області, де лише 8,7% сільськогосподарських угідь займають пасовища. Для центральних областей України, зокрема, для Вінницької, Дніпропетровської, Київської, Кіровоградської, Полтавської та Черкаської характерний великий відсоток ріллі у структурі сільськогосподарських угідь (60,7%–67,9%). У північних областях, зокрема, Сумській та Чернігівській, великий відсоток сільськогосподарських угідь займають сіножаті (15,1 %–15,9%). Південні та східні області України не характеризуються великою різноманітністю щодо структури сільськогосподарських угідь. Динаміка зміни їх площі за формами власності та господарювання на початок року наведена в табл. 1.

У землекористуванні домогосподарств і сільськогосподарських підприємств, включаючи фермерські господарства, знаходиться 36,5 млн. га угідь, що становить близько 88,0% від загальної площі сільськогосподарських земель. Площа ріллі, яка знаходиться в користуванні аграрних підприємств і господарств населення, дорівнює трохи більше 31,0 млн. га, або 95,4% від загальної площі ріллі. Фактичне використання ріллі (посівні площі + пари), згідно з даними офіційної статистики, оці-

нюється у 29,5 млн. га. Таким чином, натеper мінімум 1,5 млн. га, або майже 5,0% родючих земель в Україні не беруть участі у виробництві аграрної продукції або задіяні в тіншовому аграрному ринку.

За розмірами землекористування зберігається тенденція до консолідації використовуваних ресурсів. Питома вага підприємств, які оброблюють понад 3,0 тис. га угідь, за останні п'ять років збільшилася з 34,8% до 38,8% (рис. 1). І найбільш вірогідним є збереження цієї тенденції в середньостроковій перспективі за відсутності державного регулювання та законодавчих обмежень.

У структурі фактичного землекористування 70,0% займають сільськогосподарські підприємства. Господарства населення в 2017 р. обробляли близько 8,5 млн. га. Загальна посівна площа під всіма культурами в 2017 р. становила 28,3 млн. га, що на 7,0% вище середнього значення за період 2009–2010 рр. Частково, це може свідчити як про поступове повернення в обіг раніше покинутих сільськогосподарських земель, так і про підвищення «прозорості» аграрного виробництва через посилення моніторингу та контролю за оборотом земель сільськогосподарського призначення.

У 10 найбільших агрохолдингів світу входять 3 українські компанії: дві компанії – власне українські (Ukrlandfarming і Кернел) й інвестиційна NCH Capital, яка володіє банком земельних ресурсів в Україні та в Росії. Відбувається поступове збільшення землеволодіння з тенденцією до збереження. Нині 18 найбільших навіть у глобальному вимірі агрохолдингів фактично обробляють 16,7% земель країни. При цьому, як зазначає М. Ігнатенко [3, с. 5], вони є не тільки виробничими структурами, але й потужними переробними, транспортно-логістичними корпораціями, торговими домами, які впливають на цінову політику трейдерів у Причорноморському та інших регіонах країни.

За експертними оцінками, під контролем агрохолдингів у 2017 р. знаходилося 5,9 млн. га, або майже 28,0 % всіх сільськогосподарських угідь, що перебувають у користуванні сільськогосподарських підприємств. Зазначимо, що частка земель у користуванні зросла з 27,4% до 27,9% через виключення з розрахунків сільськогосподарських земель анексованого Криму. Загалом же

Таблиця 1

Величина та динаміка площі сільськогосподарських угідь в Україні, тис. га

Категорії господарств	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
						тис. га	%
Сільськогосподарські підприємства	21047	21019	20864	20590	20499	20666	93,9
у т.ч. фермерські господарства	3945	4016	4014	4012	4079	4173	95,2
Господарства населення	15708	15585	15690	15898	15984	15815	73,6
у т.ч. для товарного виробництва	9173	9091	9214	9412	9472	9281	–

Джерело: розраховано автором на основі даних Державної служби статистики України, 2018 р.

загальний банк земельних ресурсів агрохолдингів в Україні скоротився щонайменше на 125,0 тис. га. Корпоративні формування з банком земельних ресурсів від 20,0 до 40,0 тис. га є найбільшою групою за кількістю представників – 28 компаній (25 в 2013 р.). Їхній загальний банк земельних ресурсів становить 0,84 млн. га, або 14,0% від загальної земельної площі, зайнятої агрохолдингами.

Концентрація земельних масивів в агрохолдингах значною мірою зумовлена їх маркетинговими перевагами як інтегрованих господарських структур: по-перше, значна економія на масштабах придбання засобів виробництва; по-друге, це нові умови застави – сільськогосподарська продукція є заставою для несільськогосподарської діяльності холдингів, особливо у сезон її з'являється багато, а це – значна кредитна маса, що починає фінансувати діяльність, жодним чином із сільським господарством не пов'язану [4, с. 12]. Отже,

укрупнення сільськогосподарських підприємств зумовлюється, на думку Н. Рунчевої, залученням інвестицій в аграрне виробництво та формуванням великих інтегрованих підприємств [5, с. 247]. Саме вони, на відміну від дрібних товаровиробників, мають змогу розвивати виробничу інфраструктуру й маркетингові стратегії на аграрних ринках (табл. 2).

Аналіз діяльності товаровиробників засвідчує, що у малих (до 1000 га) та середніх (до 5000 га) за розміром підприємствах сконцентровано виробництво овочів, плодів, молока та м'яса. Спеціалізація структурних підрозділів холдингових компаній формується, виходячи з основного виду діяльності материнської компанії (цукор, зерно, молоко), при цьому ставка робиться на формування вузькоспеціалізованого, високоіндустріалізованого виробництва з чіткою експортною орієнтацією [6]. По групі підприємств із площею понад

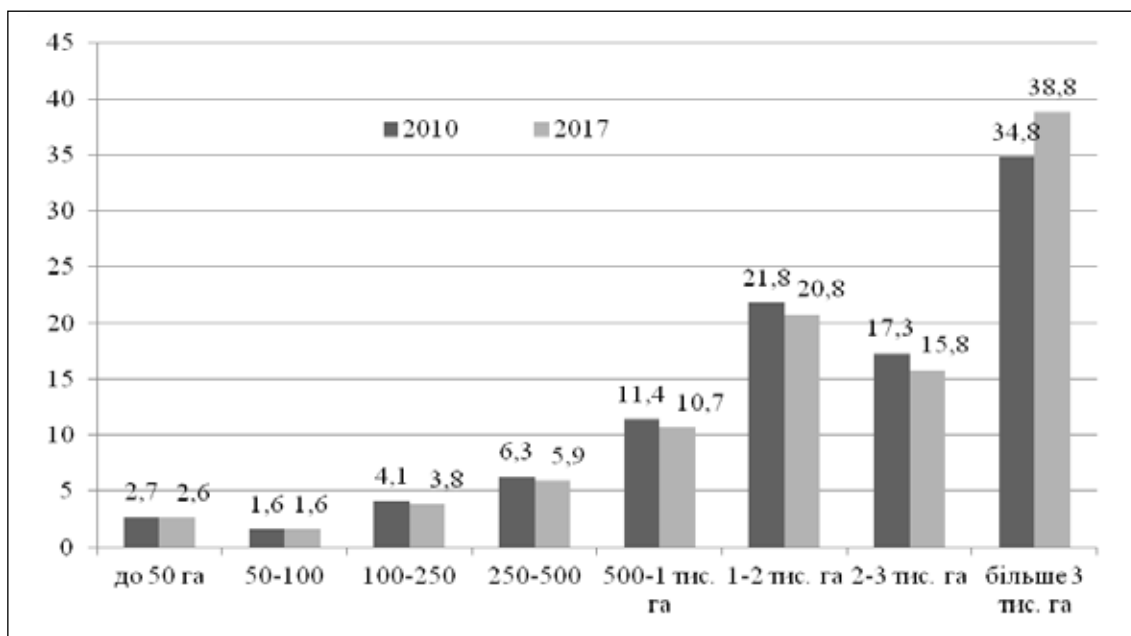

Рис. 1. Ранжування посівних площ в аграрних підприємствах України залежно від їх розмірів, %

Таблиця 2

Соціально-економічні параметри розвитку сільськогосподарського виробництва залежно від землезабезпеченості підприємств, 2017 р.

Групи за площею ріллі, га	Кількість господарств	Площа с.-г. угідь, га	Середньорічна оплата праці одного працюючого, грн.	у тому числі		Відрахування на оплату праці одного працюючого, грн.	Орендна плата за 1 га с.-г. угідь, грн.
				рослинництві	тваринництві		
501-1000	1645	821	8719	8612	8979	2597	2037
1001-2000	2536	1522	9877	9678	10329	2930	2389
2001-5000	2132	3183	11170	10588	12370	3305	2431
5001-10000	399	6944	11702	11246	12753	3449	2500
10001-20000	66	12267	15483	13415	18621	4986	2841
Понад 20000	54	35871	13147	11667	13588	3745	2907

Джерело: розраховано автором на основі даних Державної служби статистики України, 2018 р.

5,0 тис. га виробляється найбільша питома вага аграрної продукції порівняно з іншими групами, зокрема 56,4% цукрових буряків, 26,5% – зернових, 21,0% – соняшнику й інших технічних культур. Загалом спостерігається тенденція до збільшення обсягів виробництва та пряма їх залежність із зростанням розмірів підприємств.

Проблемними питаннями під час розширення земельних масивів агрохолдингів є випадки, коли: договори оренди не проходять державну реєстрацію, а в тих, що пройшли, реєстраційний напис не дає змоги судити про те, яким органом і коли була проведена реєстрація; договори не містять усіх істотних умов договорів оренди та усіх додатків, при цьому тривалий час умови договорів не переглядаються [7, с. 19]. Короткострокова оренда земельних часток є потенційно проблемним моментом у зв'язку з необхідністю переукладання договорів оренди після оформлення права власності на земельні паї та отримання власниками актів на право власності на земельну ділянку; оренда не витребуваних паїв також потенційно проблематична у зв'язку з можливістю витребування їх власниками та достроковим припиненням оренди [8, с. 61].

Висновки з проведеного дослідження. Концентрація земельних ресурсів у великих аграрних підприємствах супроводжується як перевагами виробничо-економічного й маркетингового характеру, так і недоліками екологічного й соціального змісту. Зменшення застосування біологічних меліорацій і меліорантів, засобів захисту рослин, скорочення внесення органічних добрив призводить до зниження природної родючості ґрунтів та зменшення їх продуктивності. Крім того, концентрація земельних ресурсів у великих агрохолдингах має супроводжуватися принаймні їх постійним моніторингом, контролем та відтворенням родючості у загальносупільних цілях.

На сучасному етапі розвитку суспільства сільськогосподарське виробництво, раціональне землекористування, безумовно, має ґрунтуватися на інноваційній матеріально-технічній базі, спроможній забезпечити відповідний технологічний рівень відтворювальних процесів. Разом з тим, концентрація й виробниче значення земельних ресурсів полягає у тому, що вони завжди були мірилом та основою розвитку продуктивних сил сільського господарства, забезпечуючи високий рівень конкурентоспроможності й темпи збільшення виробництва та підвищення продуктивності праці, ефективні маркетингові стратегії збуту сільськогосподарської сировини й продовольчої продукції.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Квітка Г. Досвід землеволодіння: аграріям об'єднаної Європи затісно господарювати. *Землепорядний вісник*. 2009. № 8. С. 40–46.

2. Мармуль Л.О., Романюк І.А. Ринок праці та зайнятість населення сільських територій: теорія і практика регулювання: монографія. Херсон: Айлант, 2015. 266 с.

3. Ігнатенко М.М., Новак Н.П. Нові вимоги нормативно-законодавчого забезпечення обліку, оцінки та оподаткування використання земельних ресурсів. *Економіка та держава*. № 2. 2018. С. 4–6.

4. Сайко В. Ф. Наукові основи стійкого землекористування в Україні. *Збірник наукових праць ННЦ «Інститут землеробства НААН України»*. К. : ННЦ «Інститут землеробства НААН України», 2012. Вип. 3. С. 3–17.

5. Рунчева Н.В. Управління розвитком корпоративних відносин в аграрній сфері економіки: монографія. Херсон: Айлант, 2017. 362 с.

6. Мармуль Л.О. Управління земельними ресурсами аграрних підприємств на засадах оптимізації орендних відносин, землеустрою, меліорацій. *Ефективна економіка*. № 12. 2015. Режим доступу до ресурсу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4624> (дата звернення: 10.04.2019)

7. Ступень М.Г. Концептуальні засади оптимізації сільськогосподарського землекористування. *Вісник Львівського національного аграрного університету: економіка АПК*. 2010. № 17(1). С. 16–22.

8. Романюк І.А. Нові чинники та концепції здійснення інтенсифікації сільського господарства. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2016. №4 (36). С. 60–63.

REFERENCES:

1. Kvitka, H. (2009) Dosvid zemlevolodinnya: ahrariyam ob'yednanoyi Yevropy zatisno hospodaryuvaty [Experience of land tenure: Agrarians of the united Europe to manage their economy]. *Zemlevporyadnyy visnyk*, vol. 8, pp. 40–46 (in Ukrainian)

2. Marmul', L.O. & Romanyuk, I.A. (2015) *Rynok pratsi ta zaynyatist' naseleynnya sil's'kykh terytoriy: teoriya i praktyka rehulyuvannya* [Labor market and rural population employment: theory and practice of regulation]. Kherson: Aylant.

3. Ihnatenko, M.M. & Novak, N.P. (2018) Novi vymohy normatyvno-zakonodavchoho zabezpechennya obliku, otsinky ta opodatkovannya vykorystannya zemel'nykh resursiv [New requirements of normative and legislative support of accounting, estimation and taxation of land use]. *Ekonomika ta derzhava*, vol. 2, pp. 4–6 (in Ukrainian)

4. Sayko, V. F. (2012) *Naukovi osnovy stiykoho zemlekorystuvannya v Ukrayini* [Scientific bases of sustainable land use in Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats' NNTS «Instytut zemlerobstva NAAN Ukrayiny»*, vol. 3, pp. 3–17 (in Ukrainian)

5. Runcheva, N.V. (2017) *Upravlinnya rozvytkom korporatyvnykh vidnosyn v ahrarniy sferi ekonomiky* [Management of the development of corporate relations in the agrarian sector of the economy]. Kherson: Aylant.

6. Marmul', L.O. (2015) *Upravlinnya zemel'nymy resursamy ahrarnykh pidpryyemstv na zasadakh optyimizatsiyi orendnykh vidnosyn, zemleustroyu, melioratsiy* [Management of land resources of agrarian enterprises on

the basis of optimization of lease relations, land management, land reclamation]. *Efektivna ekonomika*, vol. 12. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4624> (in Ukrainian) (Accessed 10 April 2019)

7. Stupen', M.H. (2010) Kontseptual'ni zasady optymizatsiyi sil'skohospodars'koho zemlekorystuvannya [Conceptual principles of optimization of agricultural land use]. *Visnyk L'vivs'koho natsional'noho ahrarnoho*

universytetu: ekonomika APK, vol. 17(1), pp. 16–22 (in Ukrainian)

8. Romanyuk, I.A. (2016) Novi chynnyky ta kontseptsiyi zdiysnennya intensyfikatsiyi sil'skoho hospodarstva [New factors and concepts for intensifying agriculture]. *Visnyk Berdyans'koho universytetu menedzhmentu i biznesu*, vol. 4 (36), pp. 60–63 (in Ukrainian)

Ignatenko Nikolay

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Head of the Department of Economics

Pereiaslav-Khmelnytsky Hrygorii Skovoroda State Pedagogical University

Runcheva Nataliia

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of Economics and Finance
Berdiansk University of Management and Business

Brytvienko Anastasiia

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of Economics and Finance
Berdiansk University of Management and Business

IMPLEMENTATION OF MARKETING AND PRODUCTION STRATEGIES OF AGRICULTURAL ENTERPRISES ON THE BASIS OF CONCENTRATION AND RATIONAL USE OF LAND RESOURCES

The purpose of the article. The issues of increasing the efficiency of agricultural land use special importance with the development of large-scale automated production, with the change of priorities and content of socio-political intentions of agribusiness, specific production-ecological, social, marketing actions in the national and global dimensions. Currently, in particular, in Ukraine as a world producer of basic foodstuffs, mechanisms, tools and models are still not regulated, the impact of which should ensure maximum satisfaction of the economic interests of landowners and land users, the most complete and effective use of production potential of farms and land assigned to them with strict adherence to the requirements of rational use of land resources. The problem of rational land use is increasingly complicated due to the growing inevitability magnitude of its character. This is especially true for such aspects of agrarian activity as economic, social, production, marketing and environmental.

Methodology. The theoretical and methodological basis of the study is a systematic approach and a dialectical method of cognition that was used to study the fundamental provisions of economic science in relation to the peculiarities of the process of intensification, its factors and increase the level of efficiency of land use by agricultural enterprises.

Results. The concentration of land resources in large agrarian enterprises is accompanied by both the advantages of production and economic and marketing character, as well as the disadvantages of environmental and social content. Reducing the use of biological melioration and meliorants, plant protection products, reducing the introduction of organic fertilizers reduces the natural fertility of soils and reduces their productivity. In addition, the concentration of land resources in large agricultural holdings should be accompanied, at least, by their constant monitoring, control and reproduction of fertility for public purposes.

At the present stage of development of society, agricultural production, rational land use, of course, must be based on an innovative material and technical base capable of ensuring the appropriate technological level of reproductive processes. At the same time, the concentration and production value of land resources is that they have always been a measure and the basis for the development of productive forces of agriculture, ensuring a high level of competitiveness and the rate of increase of production and increase of labor productivity, effective marketing strategies for the marketing of agricultural raw materials and food products.

Practical implications. It is laid down in the development of scientific and practical principles and conceptual approaches to solving problems related to the rational use of land resources and improvement of their qualitative properties by subjects of agrarian management.

Value/originality. The question of the rational use of land resources for process agricultural production is considered as a consequence of the observance or identification of systematic agriculture, the introduction of new technical means and technologies, species of plants and animals. However, care should be taken to ensure that the current specification of entrepreneurial activity in agriculture does not ensure the preservation of generic needs, which has an impact on the efficiency of agricultural production and its efficiency and implementation in agrarian markets. This, the main measure, is due to a decrease in the level of state payments for protection and rational use of land resources, while small and medium-sized agrarian enterprises can not carry out the necessary financial measures due to the unstable state of their activity, and large agricultural corporations. the environmental consequences of its economic connection. Therefore, there is a need to determine the scientific and practical efforts to solve this set of problems, including using the latest tools and mechanisms.